

Priopćenje za medije

Luxembourg, 15. rujna 2020.

Sustav EU-a za trgovanje emisijama: besplatne emisijske jedinice potrebno je dodjeljivati ciljanije, poručuju revizori

Besplatne emisijske jedinice i dalje čine više od 40 % svih emisijskih jedinica koje su dostupne u okviru sustava EU-a za trgovanja emisijama (ETS) uz kvote, stoji u novom izvješću Europskog revizorskog suda (Sud). Te besplatne emisijske jedinice, koje se stavljaju na raspolaganje industrijskim sektorima, sektoru zrakoplovstva i, u nekim državama članicama, elektroenergetskom sektoru, nisu se dodjeljivale dovoljno ciljano. Osim toga, dekarbonizacija u energetske sektoru znatno je usporena. Komisija mora ažurirati svoj postupak ciljanog dodjeljivanja besplatnih emisijskih jedinica kako bi se u njemu bolje odrazili Pariški sporazum i najnovije razvojne promjene.

Načelno govoreći, u okviru sustava EU ETS određuje se cijena emisija ugljika te se emisijske jedinice prodaju na dražbama. Prihodi od dražbi ujedno su izvor financiranja za djelovanje u području klime. U okviru sustava EU ETS besplatne emisijske jedinice upotrebljavaju se kako bi se poduzeća u EU-u odvratio od toga da prebace svoje poslovanje u zemlje izvan EU-a u kojima se primjenjuju niži standardi u području okoliša jer bi se time smanjila ulaganja u EU-u i povećale emisije u svijetu. To je poznato kao „istjecanje ugljika”. Besplatne emisijske jedinice dodjeljuju se industrijskim sektorima i sektoru zrakoplovstva, dok se većini operatera u energetske sektoru ne dodjeljuju jer se smatra da oni mogu prebaciti troškove emisija ugljika izravno na potrošače. Međutim, u osam država članica čiji je BDP po glavi stanovnika bio manji od 60 % prosjeka EU-a besplatne emisijske jedinice dodijeljene su i energetske sektorima, i to kako bi se omogućila modernizacija.

„Besplatne emisijske jedinice potrebno je ciljano dodjeljivati onim industrijskim sektorima koji imaju najmanje mogućnosti prebaciti troškove emisija ugljika na potrošače”, **izjavio je Samo Jereb, član Suda koji je predvodio ovu reviziju.** „Međutim, to nije slučaj. Sektori u kojima nastaje preko 90 % industrijskih emisija smatraju se jednako izloženima riziku od istjecanja ugljika te oni kontinuirano ostvaruju koristi od visokih udjela besplatnih emisijskih jedinica. Ako se besplatne

U ovom priopćenju za medije iznesene su glavne poruke tematskog izvješća Europskog revizorskog suda. Cjeloviti tekst izvješća dostupan je na eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

emisijske jedinice ne budu dodjeljivale ciljanije, EU neće ostvariti sve koristi koje bi sustav ETS mogao donijeti za dekarbonizaciju i javne financije.”

Revizori su utvrdili da je u energetske sektorima u onim državama članicama u kojima su besplatne emisijske jedinice dodijeljene u svrhu ulaganja u modernizaciju ostvaren znatno sporiji napredak u pogledu dekarbonizacije u usporedbi s drugim državama članicama. Često se ulagalo u unaprjeđenje postojećih elektrana na lignit i kameni ugljen umjesto prelaska na goriva koja manje onečišćuju, posebice u Bugarskoj, Češkoj, Poljskoj i Rumunjskoj. Revizori pozdravljaju činjenicu da je Komisija za razdoblje 2021. – 2030. postrojila pravila koja se odnose na energetske sektor.

Besplatna dodjela emisijskih jedinica industrijskim sektorima temelji se na referentnim vrijednostima koje se utvrđuju na temelju najuspješnijih subjekata u svakom sektoru. Besplatne emisijske jedinice postupno će se ukinuti do 2030., osim ako se bude smatralo da u predmetnom sektoru postoji rizik od istjecanja ugljika – u tom slučaju iznos dodijeljenih emisijskih jedinica ostat će nepromijenjen. Iako se takvim pristupom pruža poticaj za povećanje energetske učinkovitosti, revizori smatraju da je potrebno ciljanije dodjeljivanje. U industrijskim sektorima u kojima se smatra da postoji rizik od istjecanja ugljika i dalje nastaje preko 90 % industrijskih emisija u EU-u, pri čemu se ne pravi razlika između razine rizika u pojedinačnim sektorima, zbog čega se svim tim sektorima i dalje dodjeljuju sve besplatne emisijske jedinice koje im se mogu dodijeliti. Revizori preporučuju Komisiji da ciljano dodjeljuje besplatne emisijske jedinice na temelju izloženosti različitim razinama rizika.

Nadalje, sektoru zrakoplovstva dodjeljuju se besplatne emisijske jedinice iako se u tom sektoru troškovi emisija ugljika mogu prebaciti na potrošače. Revizori upozoravaju da se time otvara mogućnost da se potporom daje prednost zračnom prijevozu, u kojem se bilježe visoke razine emisija ugljika, pred željezničkim prijevozom.

Nedovoljno ciljana dodjela u trenutačnim uvjetima znači da se većina besplatnih emisijskih jedinica neće svesti na nulu do 2030. godine. Revizori smatraju da bi se ciljanijom dodjelom pružio odgovor na rizik od istjecanja ugljika, smanjila neočekivana dobit i doprinijelo javnim financijama povećanjem udjela emisijskih jedinica prodanih na dražbama.

Napomene za urednike

U okviru sustava EU ETS industrijski i energetske sektori te sektor zrakoplovstva moraju nabaviti dovoljno emisijskih jedinica za pokrivanje svojih emisija ugljika. Od uvođenja tog sustava 2005. godine emisije po glavi stanovnika u EU zabilježile su pad, ali i dalje su iznad svjetskog prosjeka. Tijekom prvih dviju faza primjene tog sustava (2005. – 2012.) gotovo sve emisijske jedinice dodijeljene su besplatno te je količina dodijeljenih emisijskih jedinica bila veća nego što je bilo potrebno za pokrivanje stvarnih emisija, što je pak dovelo do gomilanja viškova. Tijekom treće faze (2013. – 2020.) gotovo se u potpunosti prestalo sa sustavnim dodjeljivanjem prevelike količine emisijskih jedinica. U razdoblju 2013. – 2020. besplatno je dodijeljeno više od 6,66 milijardi emisijskih jedinica te je cijena emisijskih jedinica varirala, ali je u konačnici zabilježila porast s manje od 3 eura na otprilike 25 eura po toni ispuštenog ekvivalenta CO₂. Prihodi od dražbi koje su države članice ostvarile od 2012. do sredine 2019. godine iznosili su 42 milijarde eura. Da je veći broj emisijskih jedinica za industriju prodan na dražbama, države članice ostvarile

bi znatan iznos dodatnih prihoda. Četvrtom fazom sustava ETS obuhvaćeno je razdoblje 2021. – 2030.

Revizori su ispitali je li besplatna dodjela emisijskih jedinica uspješno upotrijebljena za modernizaciju proizvodnje električne energije i je li bila dovoljno ciljana da se pruži poticaj za smanjenje emisija stakleničkih plinova, kao i je li se njome doprinijelo povećanju emisija. Na posebnom sastanku održanom u srpnju 2020. Europsko vijeće pozvalo je Komisiju da iznese prijedlog za izmjenu tog sustava. Ovom revizijom nije obuhvaćen učinak pandemije COVID-19 na sustav ETS.

Tematsko izvješće Suda br. 18/2020 „Sustav EU-a za trgovanje emisijama: besplatne emisijske jedinice trebalo je dodjeljivati ciljanije” dostupno je na eca.europa.eu na 23 jezika EU-a. Prethodnih godina [Sud je objavio](#) niz izvješća o energiji i klimi, uključujući o temama kao što su [emisije iz vozila](#), [solarna energija](#) i [energija vjetra](#) te [sustav ETS](#).

Informacije o mjerama koje je Sud uveo u pogledu pandemije bolesti COVID-19 dostupne su [ovdje](#).

Kontakt za medije za ovo tematsko izvješće

Damijan Fišer – E: damijan.fiser@eca.europa.eu T: (+352) 4398 45 510 / M: (+352) 621 552 224